

gaurko kantua euskal herrian

Elkarrizketa hau eratzeko Nemesio Etxanizengana lehenengo eta Benito Lertxundiengana gero joan naiz. Galdera batzuk berdinak egin dizkie; biei. Erantzunak? Zuek ikus. Biengana joatea interesgarri irudituzai, fenomeno beraren bi ikusmolde erakuts baidezazkigukete.

—Da dakit, Nemesio, zuk euskal kantu berrian parte hartu zenuela?

—Bai, Mari Lourdes Iriondori aurrerarioidea eman nion. Eta hasierako «Ez dok amairu»-koen bileretan izan nintzan.

—Baina zuk ba dituzu zeure kantuak ere.

—Halaxe da. Eta hauetatik asko aurretikoak dira. Esango dizut. 51-ean argitaratu nuen «Kanta-kantari». Bilduma hontan azaltzen diranetarik ba dira lehendik eginak, gerra ondoren. Zergatik egin nituen? Erderazko kanta berriak sartzen hasi ziran, eta pentsatu nuen erderazko kantuen moda zabaltzen bazan, erdera jabe egingo zala.

—Artean ez al zan euskeraz abesten?

• JULIAN LEKUONA

• BENITO LERTXUNDI

—Nola ez, baina kanta berriak eta modakorik ez batere, Iparragirerak eta hola.

—Eta zuk ze kantu-mota egin zenuen?

—Danetik: txotis, pasodoblea, tangoa, rumba, txa-txa-txa...

—Azken urteotan entzun ohi ditugun kanta hauek, zure ustez, mesede handia egin al diote Euskal Herriari?

—Kantuak mitinak baino lan gehiago egin du gure gauzetara zaletzeko.

Eta gainera, herriak dana onartzen du, ezta?

—Ez da seinale ona. Nobiziduan gaude.

—Zuretat kanta berriaren joera nagusia zein da?

—Protesta. Baina batzuk diotenez protestari izatea erreza da gotogik kobratzen dan artean.

—Kantarien akats bat, Nemesio?

—Imintziorki-eza, jestu-falta. Batzuk kantatu bakarrik egiten dute. Lotuta ikusten ditut gitarra-rekin. Ez diote kantuari kanta berriaren estilorik ematen.

—Eta letra?

—Letra asko arlosteak dira, ondo josi eta lotu gabekoak. Letra eskasa (eskasagoak erderazkoak, hori bai).

—Nolako sendagaia jarriko zenioke zuk?

—Olerkariaren eta kantariaren batua. Hobe izango litzake, letra, gai dan bati eskatzea.

—Ondo da, Nemesio.

Etxanizek bultzada handia eman dio euskal kantuari. Kontuan euki dezagun, justiziaz, bere garaia, *pondu hontan, oraingoak baino al-dapatsuagoak* zirala. Ikus: hitzaldi bat, euskal kanto berriaz, Donostia-ko «circulo cultural»-ean eman zuan. Nola hartu zioten? Batzuk parrez lehertzen eta besteak euskera zikintzea zala-ta. Nemesiok esaten dit: «Hola hartu zidaten: batzuk eskandalizatu eta besteak parre».

Euskal kanta berri honen hasiera, bakarlarieen artean, Labegueriek markatzen du. Gero, han-hemenka.

—Ez dakit bada.
—Baietz uste dut, behin baino gehiagotan. Horregatik bat egin behar dute, bai, olerkariak eta kantariak, gure sorkuntza aurrera egiteko. Ez?
—Ni askotan noa olerkariengana, *batengana, bestearengana*. Eta zenbait kantariengana joera bera ikusten dut. Beharrezkoa da, izan ere. Ez hori bakarrik. Ni konbentzitu naago beste kantariaren kantuak abesten ere hasi behar dugula, geuretik ateratzeko, aberasteke, bestela geure molde hutsetan zaharkatuko gera.
—Euskal kantua ez da kanpora atera. Zergatik da? kategoriari ez du ala ez da komertziale?
—Ez da kategori-arazoa. Jakina, kategori umibertsalik oraindik ez du. Eta goiz da eukitzeko. Baina, halare, zabaltzen diran kantuon haina ba da *gurea ere, eta gehiago*, *Baioi-hiz-kuntza* ez da gurea, hor dago koska.
—Nemesiok esanen dizue imintzio-falta duzutela. Zer erantzungo zenioke?
—Tematikagatik dala. Gaia hala-koa dalako.
—Ez ote dago beste arrazoi bat ere? Alegia, zuek ibiliaz, kantuaz, molde jakin batzuk jarri dituzutela?
—Ba liteke zulo batetik atera ezinean arkitzea. Baina ikusi egin behar litzake ea hortarako jajorik ba ote dagoen, berez. Ez bada sortzen, zer nahi da?

gizona

Torres-Bru margolariaren egondu naiz. Uste gabean arkitu det eta uste gabean utzi det.

Alkar itzegin degu. Zertaz? Bere lanaz. Berberak esan dit:

—Ala diote, bai; nerekin ezin omen da beste gaietaz itzegin. Margolaritza goian-beian.

Artetxek dionez, sortaldeko margolari onek, aurrean, bere eredu diren personak begi onakin. biotz bererakin begiratzen omen ditu; orregatik egite omen ditu olako «errettratoak».

Bere apaltasuna zapalduko nuala, ta gai onetaz ez diot geigei galdetu nai izandu. Bere birnuaz azaltzen bai-zan...

Ala ere, bere beidatuak, gizon-gizon baten beidatuak, geiago galdetzeko esaten zidan.

Tira, ba:

—Oso gaztetandik asi al ziñan margolarigintzan?

—Txiki-txikitandik nere poz aundiena, paperak marrazkiaz betetzea zan.

—Asko sufritu al dezu bide ortan aurrera egiteko?

—Bai, baiñan nere lana izan da, era askotara, nere lagun ta lagun-tzallerik onenetakoa. Esan diteke onena izan dala. Ta zuri atsegina egiten al zaizu margolarigintza? galdetu dit.

—Besteak lan egin ezkerro, bai.

Besteen lanak ikustea oso atsegina zait.

Ta, besterik gabe, margolarigintzaren ezaugarriak berezianak irakasten asi zait. Bero-bero, gañera.

Bere ezagun batzuk zetozten ta, aitzeki orrekin, iztbeste egiñaz, agur egin diot. Ni ez bai-naiz lan ortan asiko!

Ala ere, galdera au datorkit burura:

—Gizon oni orrelako bizia; alderdi onenetik begiratuta, orrelako bizia ematen dienerako, margolarigintzak gauz ona bearko du izan...

OTALORA

Gipuzkoako irudi ta ikuskizunak - Oleoak

kvhv-kultuur

BASKISCHE AVOND

DANS en ZANG

21 maart 1969

Aula, 20.u.30.

te groep **Gernika**

laite Idirin

B. Lertxundi

Kaarten... aan de ingang en op KVHV, Krakenstraat, 13

Toegang 35 Fr

• MAITE IRIDIN

erabat kenduko. Bestalde, guk herriko deitzen dugun kantua ere kanpokoa da, gregorianoaren influentzia du: «Txori erresiñola», «Aita saldu nazu». Baina gregoriano bera entzunik Alemanian, Frantzia, eta abarretan, hauen erantzuna desberdina izan da.

—Eta nola ikusten duzu itzulpen hutsa egitea kantuan?

—Hasieran ondo dago besteen errepertorioekin (Beatlesenak edo Los Bravosenak) ibiltea. Baina guk sorkuntza batera joan behar dugu, ez baigude besteetan mailan. Sortzaileen arazoa ez baidugu egina.

—Eta hitzak dirala-eta zer esango zenuke? Osoki ikusita, onak ala txarrrak dira?

—Onak jeneralean. Esate baterako, gure maitasun kantua sakona da. Egin dugun protesta, kantuak ba du benetakotasuna, zintzotasuna.

—Baina literatura bezala epaituaz, ez al dira batzutan letra hoiek erre-nak eta traketsak?

—Benito, euskal kantuan ba al duzute profesionalismurik?

—Begara: pausu handia eman da. Ez zala posible ere uste genuen. Eta horren kontra altxatu naiz ni. Pixka bat nabarmentzen dan kantariak ba du, gaur, kantu-saioetatik bizitzea.

—Eta zu bakarrik al zera profesionala?

—Profesional liberatua bai. Orain, profesional «karnetdunak» anitz dira. Eta ateratzen ari diranak, beste asko.

—Profesionalismuaren alde on bat?

—Kantuan sakontzea, hobeago-tzea.

—Arrisku bat?

—Lanik gabe geldi gindezko.

—Olerkariarena birlandatuaz, lau aizeetara aldirrika dezagun:

«Euskal kantua, iaigi adi plazara».

JOAN MARI TORREALDAY